

Rytíři a lodě

☆ cs.topwar.ru/218116-rycari-i-korabli.html

Vjačeslav Špakovskij

4. června 2023

"Na mysli Armada!" Umělec John Seymour Lucas (1849–1923), cca 188 Art Gallery of New South Wales

*„Jeho helma byla sražena na stranu,
přední část kyrysu je ohnutá,
mizerné kousky rukávů zakryté
jeho holá pravá ruka postříkaná krví.
Zpod jeho rozčuchaných vlasů vytékal šarlatový proud
- krev z rány ho zčernala,
vyčerpaná tvář v jakési hrozně masce.
Rafael Sabatini „Odysea kapitána krve“*

Příběh a lodě. Náhodou bylo ve středověku pro lidi s rytířským postavením mnohem atraktivnější koňské sedlo než houpající se lodní paluba. Což mimochodem není vůbec překvapivé. Lodě byly malé, stísněné a sloužit na nich i jako kapitán bylo pod jejich důstojnost. Takové lodě se samozřejmě účastnily i námořních bitev. Srazili se do boků s břichem, načež jejich týmy nastoupily.

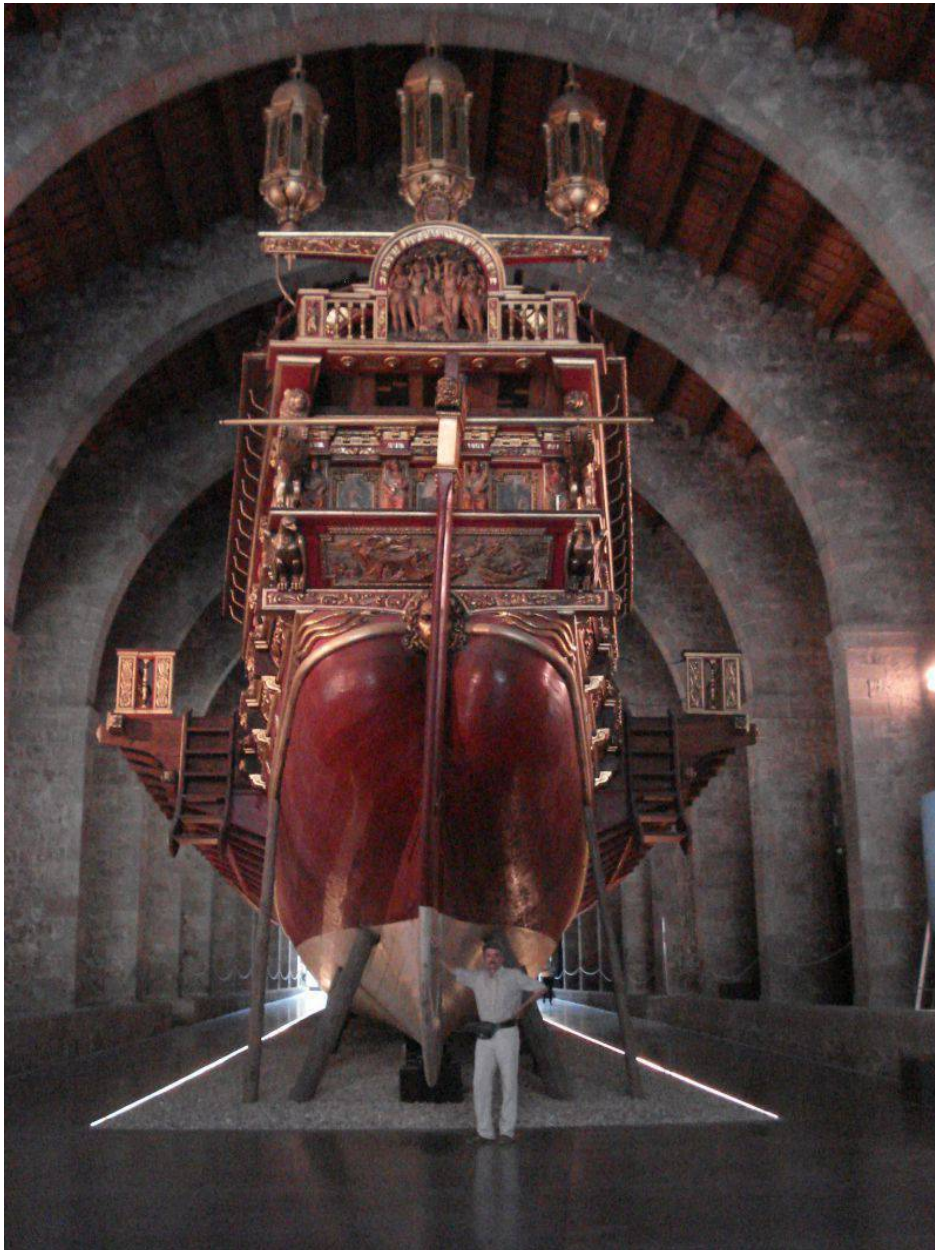
Avšak králové a urození lordi si v případě potřeby prostě najali obchodní lodě a k jejich posádkám se přidali jejich pozemní vojáci – lučištníci a střelci z kuší, kterým velel nějaký ubohý vazal, který prostě neměl jinou možnost. Střelci, nezvyklí na moře, byli koseni mořskou nemocí, rytíři na lodích se zoufale báli spadnout do vody a utopit se. Jedním slovem, námořní válka mezi urozenými pány v té době nebyla ve velké úctě.

Lodě 1571.–XNUMX. století byly skutečnými uměleckými díly. Zád' moderní repliky skutečné galéry, vlajkové lodi Juana Rakouského v bitvě u Lepanta v roce XNUMX. Námořní muzeum. Barcelona. Foto autora

Vše se změnilo po roce 1492 a návratu Kryštofa Kolumba z Ameriky. Brzy tam ze Španělska odešla celá flotila a mnoho chudých španělských hidalgů, kteří ochutnali moře, s ním spojili svůj osud.

Velmi brzy se námořní služba stala ziskovou, a proto čestnou. Navíc to umožnilo nejen zbohatnout, ale také, jak se stalo u téhož Francise Drakea, získat rytířský titul, na který ho anglická královna Alžběta I. povýšila v roce 1581 přímo na palubě lodi - případ dosud neslýchaný z.

Krmivo "Real" s lidskou postavou pro měřítko. Foto autora

Přirozeně, pravidelné plavby přes oceán vyžadovaly lodě s větším výtlakem než ty, které byly postaveny dříve, a pokročilejší v konstrukci. Důležité také je, že španělské lodě pluly z Ameriky do Evropy naložené poklady, a proto se staly chutným cílem anglických a francouzských pirátů. Bylo možné se proti nim bránit, opět zvětšením velikosti lodi a umístěním spousty děl.

A pokud se dřívější obchodní lodě prakticky nelišily od vojenských, pak právě v XNUMX. století byly rozdíly mezi nimi konečně velmi patrné, ačkoli první zaoceánské plavby stále probíhaly na lodích, které, i když byly na palubě děla, nebyly považovány za válečné lodě.

Model Realu Madrid. Námořní muzeum. Barcelona. Foto autora

No, kdo neví, nebo spíše ze školy je známo, že hlavní lodí éry Velkých geografických objevů byla karavela. Ve skutečnosti to však není tak úplně pravda.

Portugalská caravel latina. Rýže. A. Sheps

Karavely se ve Španělsku a Portugalsku rozšířily ve druhé polovině XNUMX. – počátkem XNUMX. století, kdy stejní Portugalci začali plout na jih podél pobřeží Afriky. Zpravidla se

jednalo o dvou a třístěžňové lodě se šikmými latinskými plachtami, které se proto nazývaly latinské karavely (neboli latinské karavely).

Známé byly ale i karavely s přímou plachtařskou zbraní - redondské karavely (redondas caravels). A přestože se účastnili dálkových zaoceánských výprav, nejčastěji je využívali k pobřežním plavbám u pobřeží. V plavbách Kryštofa Kolumba, Vasca da Gamy a Fernanda Magellana nehráli hlavní roli. Mnohem významnější v tomto ohledu byli caracci.

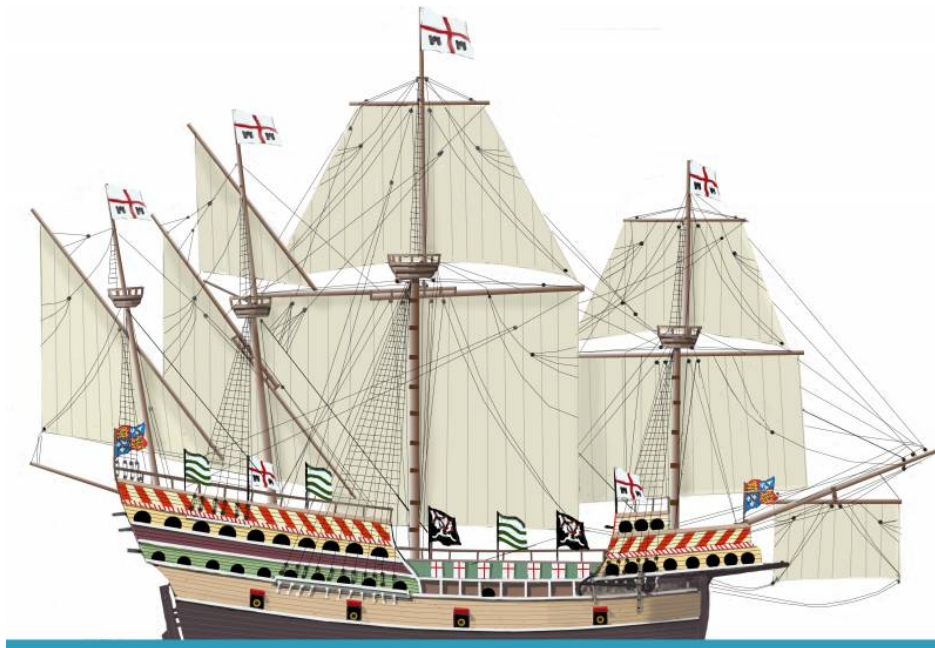
Mimochodem, vlajková loď Kryštofa Kolumba „Santa Maria“ (kterou ve svých poznámkách nazýval „nao“ – „velká loď“) nebyla nic jiného než karaka. Jeho další dvě lodě, Pinta a Nina, byly karavely.

Slavná anglická caracca "Great Harry". Tento obrázek jasně ukazuje všechny nedostatky tohoto typu plavidla – příliš krátký trup a příliš vysoké nástavby. Rýže. A. Sheps

V XV-XVI století. carracks, o kterých zde ve VO již byla řeč, byly největší plachetnice v Evropě. Vícepalubové lodě se třemi nebo čtyřmi stěžněmi, vysokými nástavbami na přídi a zádi, vybavené četným dělostřelectvem, udělaly silný dojem na každého, kdo je viděl. Dva přední stěžně byly přímo namontovány. Zadní dvě byly obvykle vybaveny šikmými, „latinskými“ plachtami, což zvyšovalo manévrovací schopnosti těchto velkých lodí.

Ve svém jádru to však byly všechny stejné středověké „kulaté lodě“, nepříliš vzdálené od ozubených kol. Kvůli vysokým nástavbám „hradů“ na přídi a zádi, doslova přetížených malorážným dělostřelectvem, měly i špatnou stabilitu, což ukázal i osud Mary Rose.

Caracca "Jesus Lübeck", postavená v roce 1558. Obr. A. Sheps

Bylo potřeba nějak zvýšit stabilitu caracca, což se podařilo. A tak se objevila slavná galeona - loď, která se stala symbolem rivality mezi Anglií, Francií a Španělskem na mořích a oceánech v 16.-17. století.

Holandská galeona z počátku 16. století. Malíř Hendrik Cornelis Vrom (1563/1640–1630). Národní muzeum Nizozemska, Amsterdam

Za prvé, od karaku se lišil jen skromnější příď posunutou z představce do popředí. Zád' byla stále vysoká, ale už nepřipomínala „hrad“ a klesala po římsách na spardeck – palubu mezi přední a hlavní stěžeň. Samotné tělo bylo zdatně protáhlé. To vedlo ke zvýšení stability a snížení odporu vln, v důsledku čehož bylo možné vytvořit rychlejší a ovladatelnější plavidlo.

Dalším znakem galeony byla přítomnost latríny na přídi, vyčnívající dopředu pod úroveň nádrže. Výtlač byl asi 500 tun (i když jsou známy galeony s výtlačem 2 tun). A dokonce odolnější a lépe vyzbrojené než karakki, galeony se ukázaly být levnější na stavbu. Trup galeon byl obvykle postaven z dubu a jiného tvrdého dřeva, nosníky z borovice.

Plachetní výzbroj sestávala ze tří až pěti stěžňů, přední stěžně nesly rovné plachty, zadní - šikmé (lat.). Dlouhý příď nesl i plachtu – roletu. Příďová nástavba byla posunuta dozadu a již nevisela přes příď jako karaka a zadní nástavba měla několik pater, ve kterých byly obytné prostory pro důstojníky a cestující. Kromě toho byl také vyzdoben řezbami a balkony.

"Španělské galeony střílející z děl." Fragment obrazu od umělce Cornelise Verbeeka (asi 1590 - po 1637). Národní galerie umění. Washington

Galeona byla poprvé zmíněna v roce 1535 a postupně nahradila karaku, i když ještě v roce 1588 španělská Neporazitelná armáda zahrnovala nejen galeony, ale také karaky. Právě na galeoně byly dělostřelecké kusy instalovány nad i pod hlavní palubou, což vedlo ke vzniku dvou uzavřených dělových palub, kde bylo umístěno 50–80 děl. Postupem času ale velikost galeon ještě vzrostla a počet děl na nich začal přibývat.

Španělské galeony byly dvoupatrové vojenské transportní lodě s vysokou záďí, dlouhé až 40 metrů a široké asi 16. Posádku tvořilo 600 námořníků a vojáků. Anglická flotila byla také vybavena galeonami, které v roce 1588 porazily španělskou Invincible Armada. Byly i v samotné Armadě. Je třeba poznamenat, že španělské lodě se vyznačovaly nejhorší manévrovatelností ve srovnání s anglickými.

Vzdání se Dona Pedra de Valdes siru Francisi Drakeovi na palubě jeho lodi Revenge během bitvy se španělskou nepřemožitelnou armádou. Umělec John Seymour Lucas (1849-1923). Buckland Abbey, Devon, Anglie

Navzdory všem vylepšením námořního dělostřelectva se však nalodění stalo výsledkem téměř každé námořní bitvy mezi loděmi. A taková bitva vyžadovala i určité vylepšení prostředků obrany a útoku, kterými měly posádky těchto lodí k dispozici.

Zde je obnovena galeona "Neptun" lze vidět dnes v přístavu Janov!

Stejně jako na souši, kde jezdcí i pěšáci dostávali zkrácené „tříčtvrteční brnění“, se na lodích objevovaly oddíly mušketýrů, kteří stříleli z mušket na blížící se lodě a doplňovali je dělostřeleckou palbou. Potřebovali proto ochranu nad pasem (vše dole bylo skryto přes palubu), a tak dostali kyrysy a helmy jako morion a cabasset.

K poražení námořníků, kteří nebyli chráněni pancířem, se hojně používaly blunderbusy - zbraně se zvonem na konci hlavně, které střílely velké grapeshoty. Když se totiž lodě srazily a týmy nastoupily, museli bojovat všichni - mušketýři i obyčejní námořníci, kteří také dostali оружие - speciální naložovací sekery, šavle a halapartny, které také sloužily k zaháknutí se svými háky na bok nepřátelské lodi, aby ji následně přitáhly.

Kromě těchto zbraní byly ve výzbroji lodí až do poloviny XVIII. století luky – každopádně byly na Mary Rose, kdy byla za našich časů vyzdvižena z vody a proměněna v muzeum. K boji „strana proti straně“ se používaly i vrhací oštěpy, kratší a lehčí než pikovýři, speciálně určené pro házení posádkami lodí.

Velmi originálními zbraněmi, které se nám opět dostaly do povědomí díky nálezům z Mary Rose, byly střelecké štíty: kulaté vypouklé dřevěné štíty vázané v kovu, v jejichž středu bylo instalováno odpalovací zařízení s krátkou hlavní, nabíjené zezadu. . Zaměřování se provádělo přes malé okénko, odnášené kovovou mříží. Takové štíty spočívaly na boku lodi a střílely na nepřítele, nebály se ani jeho výstřelů, ani oštěpů a šípů.

Byla také použita speciální „chemická zbraň“ - hrnce nehašeného vápna, které byly vrženy na palubu nepřátelské lodi z horních odpočívadel na stěžních.

Další dílo loďařského umění těch let: lodní lucerna. Takové lampy byly instalovány na zádi, nejvyšší části lodí té doby. Vojenské historické muzeum. Benátky. Foto autora

Zajímavostí je, že ve Středozezemním moři, kde byly vzdálenosti mezi přístavy poměrně malé, nadále stavěli a neaktivněji využívali plachetnice a veslice – galéry. Mezi jejich předností patřilo především to, že se na veslech mohli pohybovat v naprostém klidu. Vzhledem k tomu, že na jejich bocích byli umístěni veslaři s vesly, mohla být těžká děla v počtu jen několika kusů na galérách instalována pouze na příď. A právě norem se pokusili zaútočit na nepřítele. Nejprve na něj vystřelili z příďových děl a pak, jak rychle stačila svalová síla veslařů, nastoupili.

Galeona-replika "Batavia" v pohybu pod plachtami. Krásná loď, jako všechny ostatní lodě tohoto typu

Největší námořní bitvou ve Středomoří s účastí několika stovek galér byla námořní bitva u Lepanta, která se odehrála v roce 1571, ve které spojená flotila křesťanských států porazila tureckou galéru. námořnictvo Osmanská říše. Galeony se toho ale nezúčastnily. Pouze galeje...